

Nr 14.

Av herr **Olsson** i Ramsta, om skrivelse till Kungl. Maj:ts angående beredande åt obemedlade av vidsträcktare möjligheter att erhålla lån för bildande av egna hem och småbruk.

I den kristid vi nu genomleva har jordfrågan blivit aktuellare än någonsin förut. Det gäller för jordbrukets män att anstränga sig till det yttersta för att kunna avpressa jorden det mesta möjliga av livsmedel för djur och människor. Men det gäller också för statsmakterna att understödja och underlätta lantmännens strävan härutinnan. Svårigheten för den fattige jordbruksarbetaren att erhålla jord för att bli egen jordbrukare — nu under kristiden med dess prisfördyringar ytterligare ökade — inverkar starkt hämmande på produktionsresultatet. Allt, vad som från statsmakternas sida kan göras för att underlätta åtkomsten av jord för de fattigare klasserna, måste därför göras.

Statens småbrukslånerörelse och egnahemslånerörelse ha ju till syfte att bereda ökade möjligheter för de mindre bemedlade att erhålla jord. Men på denna väg blir det endast ett jämförelsevis litet fåtal som förhjälpas till jord.

Det övervägande stora flertalet jordbruksarbetare få sin jordhunger aldrig tillfredsställd.

Frågan uppställer sig då: skulle det ej låta sig göra att finna någon utväg, så att statens egnahems- och småbrukslånerörelse kunde nå just de obemedlade jordbruksarbetarna?

Undertecknad väckte vid 1917 års riksdag en motion, som i sin mån avsåg att ge ett svar på den här ovan framställda frågan.

Motionen var av följande lydelse:

»Nu gäller om egnahemslån, att den lånesökande själv måste äga en del pengar. Tusen kronor eller så omkring väntar man att han skall disponera.

Har han icke dessa pengar, så får han intet lån.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 4 saml. 6 häft. (Nr 14).

Familjen är stor, mannen är i särskilt behov av rum för sig och de sina, i behov av en jordfläck, där han kan producera en del livsmedel, och han skulle kunna göra det bättre än någon annan, därför att han har så många som hjälpa till. Men just för att de äro så många kan han ingenting spara, och därför får han heller intet egnahemslån.

Det kommer tider, då livsmedlen bliva så omåttligt dyra, att det är omöjligt för vem som helst att spara något. Då just skulle det vara av livsbetydelse för familjerna, och för land och rike, att en jordbit lämnades för produktion av livsmedel. Men man kan ju inte få något öfver, och då kan man icke heller få något egnahemslån.

Men antag nu också, att det verkligen vore möjligt att få hundra kronor öfver om året — vilket kanske icke är så lätt för någon i dessa tider, huru goda inkomster man än har och hur skötsam man tycker sig vara —, men säg att det skulle lyckas. Ja, då får man vänta i tio år, de tio bästa åren av sitt liv kanske, innan man får ett egnahemslån.

För att riktigt fatta, vad denna begränsning betyder, skulle man göra sig besvär med att ta reda på, hur många i de folkgrupper, varom här är fråga, som hava tusen kronor liggande. De äro nog lätt räknade dessa, om man också räknar ihop dem alla. Men man får inte stanna där. Man bör också taga reda på, hur många av dessa småkapitalister det är, som verkligen bry sig om att bygga egna hem. De flesta hålla kanske sina pengar på bank eller spekulera på affär av ett eller annat slag. De se ju hur sådant kan löna sig. Deras egnahemsintresse har måhända den formen, att de ligga och vänta på att få övertaga någon liten hyreskasern, i förhoppning om höga och ytterligare höjda hyror, för att göra sig mera pengar på det sättet. Av kandidaterna för egnahemslån blir det på det sättet icke många kvar. Och sedan står man handfallen inför bostadsbrist och livsmedelsbrist.

Men utanför de små kapitalisternas lilla grupp rör sig hela den stora massan av den mindre bemedlade befolkningen, och där finnas utan tvivel hela arméer av duktiga och skötsamma män och kvinnor, som ingenting högre önska än ett eget hem att vårda, en egen jordbit att odla. Och då vi nu kommit därhän, att det blivit en skriande nöd i fråga om både bostäder och livsmedel, vore det då inte skäl i att undersöka, om icke denna läggan kunde tillmötesgås? Ett land ha vi, som kan ge utrymme åt oss alla, och jord, som kan ge bröd åt oss alla. Hava vi icke också ett folk som duger? De ha odlat upp hela stater på andra sidan havet. Skulle de inte också kunna få odla och bygga inom sitt eget land? Skulle de verkligen icke kunna få det, om staten ingen risk har av det, bara fördel?

Vi tro att en familj av god karaktär och i besittning av åtskilliga par starka armar kan erbjuda staten tillräcklig trygghet för egnahemslånen,

även om ett kapital av tusen kronor icke finnes. Men under sådana förhållanden bör väl den ena familjen likasåväl som den andra kunna få ett sådant lån. Att onödigtvis låta en familj vänta i tio år vore både hårt och oklokt.

Det är alls icke säkert att en familj utan eget hem skulle spara något under de tio åren, men med eget hem skall den sannolikt ha bildat ett litet kapital under tiden, dels genom amorteringarna å detsamma, dels genom det arbete som mången gång på fristunder nedlagts på hemmet. Grisen är en sparbössa, säger man på landet. Men detta gäller om det egna hemmet i dess helhet. Ej blott familjen utan samhället skulle därför snart vara bättre ställda, om egnahemslånen utlämnades utan dröjsmål.

Nu kan man säga att en skötsam familj, som får ett statslån, kan få tusen kronor från annat håll. Men detta är vad de allmänna fallen beträffar icke sant. Vännerna till en sådan familj ha lika litet som familjen själv tusen kronor liggande. Bankerna lämna icke gärna lån i sådana fall. Om de göra det, så fordra de ovillkorligen borgen en för bägge och bägge för en av två vederhäftiga personer, och sådan borgen till det belopp, varom här är fråga, kan familjen icke skaffa. Skulle det undantagsvis kunna ske, så blir räntan så hög och avbetalningskraven bli så skarpa, att fördelarna av egnahemslånen upphävas och hela affären förryckes.

Nej, den egnahemsbyggare, varom här är fråga, har ingen annan än staten att lita sig till. Han kan icke ens hoppas på kommunen, ty erfarenheten såväl här som i andra länder har visat, att det då blir för många om och men och för många luckor i arbetet. Men staten kan träda fram, och den bör göra det.

Här är icke meningen, att staten skulle kasta ut pengar vind för våg eller börja med en kontroll av detaljer, som icke passar för staten. Staten måste på ett särskilt sätt undersöka, om personerna ifråga äro att lita på, och på ett särskilt sätt utöva kontroll. Detta särskilda sätt skulle bestå däri, att man överlämnar alltsammans åt egnahemsbyggaren och hans vänner samt låter dessa senare bedöma och kontrollera personen och affären, med liten risk för dem själva vid felbedömning. Den risken åtaga de sig gärna för att bli i tillfälle att hjälpa en anhörig, en vän eller kamrat. Staten tillhandahåller endast pengarna.

Den risk, som här är ifråga, skulle vi vilja kalla *andelsborgen* och hela idén, att *staten åt mindre bemedlade tillhandahåller lån mot realsäkerhet och andelsborgen*.

Låt oss då säga att staten till att börja med, om det nu är fråga om fastighet, godtar inteckningarna så långt som möjligt, till nio tiondelar, åtminstone i de fall, då låntagaren vitsordats för varaktigt och plikttroget

arbete. Av ett lån å 6,000 kronor skulle då, i de fall, då låntagaren icke har några vidare egna kontanter, återstå 600 kronor. Icke ens dessa 600 kronor kan låntagaren få hos sina vänner, ej heller borgen en för bägge och bägge för en å nämnda belopp. Men betydligt mycket lättare löses problemet, om sex personer få borga med 100 kronor var eller låt oss säga åtta eller nio personer, så att borgessumman något överskjuter beloppet. Ingen riskerar då mera än sin andel i 100 kronor, eller i värsta fall hela nämnda belopp av 100 kronor, men genom att borgessumman överskjuter beloppet blir i alla fall denna borgen tryggande för långivaren.

En redbar och arbetsduglig person skall säkerligen mycket lätt kunna åstadkomma en sådan krets av garantier för ett egnahemsföretag. Hans arbetsgivare teckna sig nog gärna för en eller ett par andelar, en eller annan släkting likaledes, eller en granne, en god vän, en arbetskamrat. För en borgen, som stannar vid hundra kronor, torde ej heller möta svårigheter att erhålla vederhäftighetsbevis, vilket lämpligast kan utställas av ordföranden i kommunalnämnden.

Affären gäller måhända till börja med endast ett stycke jord, som mannen kan vilja odla. Han har kanske en stuga förut med alldeles för litet jord till, eller han hyr ett rum i närheten tills vidare. Hur lämpligt skulle det icke just nu vara, det inser var och en, om så många som möjligt hade ett stycke jord för livsmedelsproduktion, om också beläget på ett litet avstånd från hemmet! Är det då fråga bara om jorden till börja med, så blir summan så mycket mindre och andelsborgen så mycket lättare att skaffa. Och idén bör kunna utsträckas till att omfatta även vissa inventarier för produktion av levnadsförnödenheter av olika slag.

Här torde framgå, att vi kommit nära jordbrukskassaidén. Egentligen är detta samma idé, fast utsträckt över flera områden, men framför allt omformad på det sättet, att den enskilde kan framträda med en liten förening av garantier omkring sig i stället för att annars en större förening garanterar för alla de medlemmar som låna.

*)Föreningen Hem och jord i Eskilstuna är, utan att vara en efterbildning, en förening något i stil med en tysk jordbrukskassa. Den verkar för åstadkommande av bostäder och har i viss mån gått fram efter de linjer som här föreslås. Föreningen är nu tio år gammal. Den bildades, då hus-hållningssällskapet upphörde att förmedla lån till industriarbetarna i Eskilstuna. Nu kunde en låneförmedlingsförening få lån från staten, men det fordrades att man skulle prestera garantier. En garantifond av kontant inbetalda medel kunde icke åstadkommas. Hur var det tänkbart att personer med kapital skulle vilja binda detta här, då de icke hade personligt

*) Se bilaga nr 1.

intresse därav! Att få till stånd en borgen i vanlig mening var lika omöjligt. Vilken ville teckna borgen för hundratusental å lån, som sträcka sig över ett tjugotal år? Då kom man på den idén att erbjuda staten garantiandelar på hundra kronor. Statens myndigheter tvekade länge, ett par år räckte förhandlingarna, men till sist gick man med på att göra försöket.

Att åstadkomma denna andelsborgen var lika lätt, som de andra vägarna visat sig oframkomliga. Det behövdes ju inte ett öres kontant utgift, och alla sågo att det var en god sak. På några dagar voro över 60,000 kronor tecknade av omkring 300 personer. Mot in-teckningar i de egna hemmen och denna garanti har staten nu utlämnat bortåt en kvarts miljon till bostäder i Eskilstuna, och varken staten eller garanterna ha förlorat ett öre. Ett eller annat fallissemang har visserligen inträffat, men har kunnat uppredas utan att föreningens ställning i minsta mån blivit rubbad. Föreningen som sådan har haft en förlust på 27 kronor, men har å andra sidan för mötande av denna och dylika förluster reserverade medel på över 4,000 kronor, uppkomna genom räntevinster och besparingar på statens förvaltningsbidrag.

Föreningen har hittills lämnat lån till ett 80-tal fastigheter. Om tiondelen av dessa skulle säljas och på varje i medeltal skulle förloras 500 kronor, så räckte ändå den nuvarande reservfonden. Först om det nionde huset skulle säljas, och även nu med så stor förlust som 500 kronor, finge garanterna träda emellan, men för varje andel bleve inbetalningen ej fullt en krona. Men, som sagt, ännu hava staten och garanterna ingenting alls behövt sätta till, och det finnes ingen fara för att de skola behöva göra det framdeles heller. Fastigheterna stiga i värde i stället, allt under det att skulderna å desamma lättas genom amortering.

I Kungsör har en förening bildats på ungefär samma grunder, och här åstadkoms andelsborgen av 10,000 kronor på en enda eftermiddag. I Kungsör garanterar också kommunen för lånen med 20,000 kronor, men föreningsmedlemmarnas andelsborgen blir ju i alla fall av samma betydelse i fråga om att inför stat och kommun garantera, att det hela lägges sunt.

Hem och jord i Eskilstuna har vid sitt utlämnande av bostadslån varit bunden av lagens föreskrift om lån endast till tre fjärdedelar av värdet. Antalet av de egnahemsintresserade personer, som själva äga återstående fjärdedel, är för länge sedan tömt, dels genom Hem och jords verksamhet och dels av hushållningssällskapets föregående egnahemsbyggande. I flera fall, då lånesökande icke själv haft hela återstående fjärdedelen, har ju Hem och jord visat allt möjligt tillmötesgående och lämnat lån, när personer förklarar sig borga i bank för vad som fattats. Men det har visat sig ytterligt svårt att åstadkomma sådan borgen, och därtill bliva dessa korta

banklån synnerligen dyra och betungande. Utom förbudet mot belåning till högre belopp än $\frac{3}{4}$ av värdet vid bostadslån och $\frac{5}{6}$ av värdet vid jordbrukslån är föreningen Hem och jord underkastad förbudet att betinga sig annan säkerhet än in-teckningarna för statslånet. Funnes icke dessa begränsningar, så vore frågan löst, och Hem och jord för sin del hade då endast att ordna en särskild serie av garantibevis, nämligen för de enskilda låntagare, som behöva garanti.

Erfarenheterna från Hem och jords verksamhet torde i alla fall få anses belysande för vad det här gäller, liksom det också torde kunna sägas, att en förening av Hem och jords typ, men med full belåningsrätt, skulle både kunna vinna andelstecknare och bereda garanti. Det är ju just detta vi här ovan sökt visa. Andelsborgens-tecknarnas på grund av personlig kännedom och under personligt ekonomiskt ansvar företagna prövning av den lånesökande och hans företag samt av realsäkerhetens värde i förhållande till lånet kan vara lika tryggande som samma prövning verkställd av en främmande styrelse. Och i de många fall, då extra banklån förekomma, borde icke utsikten för egnahemsföretagens lyckliga fullföljande förminska, om egnahemsbyggarna i stället finge till fullo åtnjuta statens lån.

Det är tydligt att låntagare med korta och dyra banklån skulle ha rätt sig mycket bättre, om de fått hela lånebeloppet i form av statens billiga och långa lån. Endast med tillägg av 13: 25 i kvartalet vid bostadslån och 12 kronor vid jordbrukslån, ränta och amortering sammanlagda, hade de då haft 1,000 kronor till, medan annars enbart räntan för ett banklån på samma belopp går till kanske 17: 50 i kvartalet, vartill kommer ett hundra eller ett par hundra kronor per år i amortering. Risken för de egna hemmen ligger kanske mest i dessa dyra kostnader för de extra lånen.

Här framlagda erfarenheter och förhållanden måste leda till denna fråga: Skulle icke staten kunna lämna hela lånebeloppet i de fall, då så behöves, och då personer, som känna den lånesökande, medels andelsborgen garantera för mindre del av lånet?

Med sådana garantier omkring sig kunde, synes det, den lånesökande få gå fram inför låneförmedlingsföreningar av olika slag, inför hushållningssällskapen vid deras låneförmedling, inför lånekassor med kommunal borgen, eller inför direkta filialer av statens lånekassa. Vidare borde denna säkerhet kunna godtagas av jordbrukskassorna, för att där särskilt kunna tillgodonjutas av arrendatorer och torpare vid komplettering och nyuppsättning av inventarier för jordbruket.

Formerna för en låneverksamhet av detta slag böra vara enkla, enklare än de nuvarande, och behöva därför icke bli mindre effektiva. Kassorna böra vara tillgängliga när som helst och affärer kunna uppgöras lika hastigt som i det egentliga affärlivet.

Det är ju mera som hör till. Man bör på allt sätt lätta tillgången till jord och byggnadsmaterial — vi ha goda naturliga förråd av såväl det ena som det andra — kommunikationsväsendet inåt landsbygderna bör utvecklas, lämplig ledning givas kolonisterna, skattesystemet bör respektera vad det egna arbetet frambragt för levnadsbehoven. Men vi sträva ju åt dessa håll, och nya uppslag kunna komma.

Redan nu och än mera under full förefintlighet av antydda förutsättningar skulle enligt den låneplan, som här framlagts, livsmedelsproduktionen och egnahemsbyggandet i avsevärd mån kunna stimuleras. Planen må vara förbunden med någon risk, men så särdeles stor kan den icke vara, och denna eventuella risk bör jämföras med vad som tydligen står att vinna och vad vi i övrigt offra utan att för framtiden få något igen. Vi ha nu maximipris, beslagttagande, ransonering, kommissioner, och det är svårt att uppräknat allt. Det må vara påkallat av tidsomständigheterna, men det är mycket dyrt och löser ingenting för framtiden. Ej heller vinna vi någon framtidslösning, hur många miljoner vi än anslå till förbilligande av livsmedel, byggnadsmaterial och lantbrukets behovsartiklar. Vi få ju själva betala dessa rabatter — nu i år beviljade och ifrågasatta till belopp av omkring 30 miljoner —, och allting stiger ändå i pris, om icke produktionen ökas.

Alla kunna vara ense om att det nuvarande tillståndet icke kan fortsätta i längden. Folkets utarmning kan icke utan svårare risker fortgå. Tryggast även för dem, som själva äga något, att möjligheter öppnas för ett allmännare välstånd. Det går icke att fortsätta med anhopningen av folk i städer och industriplatser, utan motsvarande ökning av livsmedelsproduktionen och utveckling av landsbygden. Ungdomen flyr från landet till städerna och industrien eller den emigrerar. Den finner utsikterna på landet för mörka. Det är de duktigaste som draga bort. Om någon av dessa duktiga stannar och lyckas spara en slant, så är han utlevad, när han kan få ett egnahemslån. Folkbristen på landsbygden har redan lett till svårigheter vid de större lantgårdarna att i rätt tid utföra sådd och skörd, varigenom stora förluster uppstå.

Det går inte för industrien heller att utveckla sig längre och med konkurrenskraft, utan en jämsides fortgående utveckling av livsmedelsproduktionen. Och vad våra industriarbetare beträffar, kunna de icke nära sig som de behöva utan riklig tillgång på billiga livsmedel. Nu sträva de med sina lönerogleringar, men vad tjänar det till, när dyrtiden kommer och fördubblar levnadskostnaderna? Och lantbrukarna! Efter allt sitt strävsamma arbete måste de själva låta sätta sig på svältkost som de andra. Bli det rikligt med livsmedel, så må de väl åtminstone få äta sig mätta av sitt

eget arbetes produkter. Och blir det överflöd på livsmedel, så finns det andra länder som behöva det.

Den stora frågan har många sidor. Det må väl nu anses fastslaget, att för ett land, som vill försvara sig, är självständighet i livsmedelsproduktionen nödvändig. Det ligger vidare i sakens natur, att de, som hava något eget, skola veta att försvara det med största kraft, om det gäller. I kampen mot tuberkulos och andra sjukdomar, mot dryckenskap och osedlighet, mot osunda och vidriga företeelser i tankegång och samhällsliv finner man utan tvivel den bästa bundsförvanten i de egna hemmen, i de möjligheter de erbjuda till naturligt liv, familjelycka och framtidsutsikter. Och en utveckling på denna linje, med ökade möjligheter för egna hem och egen produktion, skulle icke inverka oförmånligt på arbetslönerna, tvärtom bliva en för arbetarna gynnsamt reglerande faktor på arbetsmarknaden. I de egna hemmen ligger slutligen den naturliga tillflykten för ålderns dagar. Vad förslå de små pensionerna, om penningvärdet faller som nu!

Här leder, vill det synas, en väg till folkets och fäderneslandets lycka, och den bör kunna enigt beträdas av alla. Frågan synes vara av så vittgående betydelse och så påkallad av tidsläget, att en ingående och skyndsamt utredning av densamma bör kunna ifrågasättas.

På grund av ovan anförda får jag vördsamt hemställa, att riksdagen ville besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning om, i vad mån och på vad sätt staten kan bereda obemedlade vidsträcktare tillfällen att förvärva jord och bostäder ävensom jordbruksinventarier, och sedan vidtaga de åtgärder, som av utredningen kunna föranledas.»

(I motionens syfte hade 41 kammarledamöter instämt.)

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket motionen remitterades för behandling, sade i sitt tillstyrkande utlåtande bland annat:

»Det vill synas utskottet, som om den här framförda tanken vore väl värd att underkastas en närmare granskning och prövning.

Utskottet förbiser ej, att mot densamma kunna resas en del vägande invändningar. Man kan exempelvis göra gällande, att den sporre till sparsamhet, som ligger i fordran på ett eget litet kapital hos den lånesökande, på detta sätt skulle försvinna, och man kan kanske också säga, att staten på detta sätt ger en otillbörligt stor hjälp åt den förste innehavaren av det egna hemmet, medan däremot de följande innehavarna, som genom köp förvärva lägenheten, lämnas utan allt understöd.

Det invändes måhända jämväl, att det med nuvarande höga jordpriser är ansvarslöst att uppmuntra till bildandet av egna hem, vilka svårligen kunna skänka sin innehavare en ens nödtorftig bärgning.

Utskottet kan dock ej finna, att dessa invändningar äro av så all varlig natur, att de böra förhindra en utredning rörande det i motionen framförda förslaget. De båda senare här antydda anmärkningarna skulle nämligen, om de vore avgörande, lägga hinder i vägen för all egnahems-lånerörelse, och det får väl förutsättas, att statsmakterna tagit dem i beaktande, då de slagit in på den hittills följda vägen, och funnit, att de ej kunna uppväga egnahemsrörelsens stora och genomgripande betydelse såväl för de enskilda som för samhället i dess helhet.

Den förstnämnda anmärkningen förlorar det väsentliga av sin betydelse, om man erinrar om det ovan antydda förhållandet, att stora skaror av till egna hems skötsel lämpliga personer icke kunna med aldrig så stor sparsamhet samla det erforderliga egna kapitalet. Då man därjämte erinrar om, att stora vidder för odling lämplig mark här i landet ännu vänta på sin brukare, medan emigrationsfloden årligen till andra länder och världsdelar för bort tusentals personer, som ingenting högre önskat, än att möjligheter kunnat beredas dem att i det egna landet få jord att odla, då vill det synas utskottet, som om alla tänkbara vägar, som kunna föra till ökade möjligheter för egnahemsbildning, böra åtminstone underkastas en sakkunnig prövning, innan de avfärdas från dagordningen.»

Utskottet hemställde om bifall till motionen, vilket också blev andra kammarens beslut.

Beslutet delgavs första kammaren i vanlig ordning.

Första kammaren remitterade ärendet till sitt andra tillfälliga utskott.

Utskottet säger i sitt betänkande bland annat:

»Utskottet håller före att ytterligare lättnader i ekonomiskt avseende böra om möjligt beredas kvalificerade egnahemslånesökande.

I den mån motionärens förslag kan leda till detta resultat synes det samma vara värt beaktande. Den framkastade tanken, att söka främja egnahemslånerörelsen genom beviljande av lån mot realsäkerhet och andelsborgen, torde böra tagas under övervägande.

Emellertid synes det utskottet, som om denna mera speciella fråga svårligen skall kunna utredas fristående för sig utan böra behandlas i samband med egnahemsfrågan i dess helhet.

Och då enligt årets trontal en kungl. proposition med förslag till egnahemsrörelsens ytterligare främjande är att förvänta till innevarande riksdag, synes det utskottet, som om motionärens förslag lämpligen bör vinna

beaktande vid behandlingen av denna proposition och anledning således icke nu föreligger att avlåta skrivelse i ärendet.»

Någon sådan kungl. proposition blev som bekant dock icke avlämnad vid 1917 års riksdag.

Jag tillåter mig därför att vid innevarande riksdag förnya min motion från 1917 års riksdag om egnahems- och småbrukslån mot andelsborgen.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, i vad mån och på vad sätt staten kan bereda obemedlade vidsträcktare möjligheter att mot realsäkerhet och andelsborgen eller annan garanti erhålla lån för bildande av egna hem och småbruk och därefter till riksdagen inkomma med de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm i januari 1918.

Gustaf Olsson
i Ramsta.

Bilaga 1.

Stadgar för Föreningen Hem och Jord utan personlig ansvarighet.

§ 1. Föreningens firma är: »Föreningen Hem och Jord utan personlig ansvarighet».

§ 2. Styrelsen skall hava sitt säte i Eskilstuna stad.

§ 3. Föremålet för Föreningens verksamhet är att bereda de medlemmar, som därav äro i behov, tillfälle att förvärva egna hem inom de delar av f. d. Fors och Klosters socknar, för vilka stadsplan icke fastställts, och inom andra socknar i Eskilstuna stads omnejd.

Föreningens förbindelser och tillgångar, med undantag av nedan omtalade förvaltningsavgift, få dock härvid ej användas på annat sätt än som säkerhet för de lån, vilka föreningen kan erhålla från statens egnahemslånefond.

§ 4. Varje insats i föreningen utgör 100 kronor.

Med erläggande av denna insats kan få anstå, om och i den mån behov av densamma ej föreligger, men om föreningens förbindelser det fordra och om styrelsen så beslutar, kan insatsbeloppet när som helst utkrävas, delvis eller i sin helhet.

Medlem, som önskar utträda och som icke skaffat annan i enlighet med § 8 i dessa stadgar godkänd medlem i sitt ställe, skall före sin utträdesansökan hava till föreningen inbetalt hela insatsen.

Vid medlems dödsfall skall av stärbhuset till föreningen inbetalas hela insatsen, eller må stärbhuset ombestyras att vederbörande andel blir övertagen av annan person, som enligt § 8 här nedan kan som medlem godkännas.

För förvaltningskostnaderna uttaxeras en särskild avgift efter behov, dock högst en krona per andel och år.

§ 5. Varje insats motsvarar en andel eller lott i föreningens tillhörigheter.

Medlem må delta i föreningen med högre belopp än enkel insats.

§ 6. För föreningens förbindelser ansvara ej medlemmarna personligen, utan endast föreningens egna tillgångar, oguldna insatser däruti inbegripna.

§ 7. Ansökan om inträde skall göras hos styrelsen och vara försedd med egenhändig av två vittnen styrkt underskrift. På styrelsens prövning beror, om sådan ansökan beviljas.

Inträdessökande skall hava visat intresse för egnahemssträvandet.

Anmälan om utträde får ej ske förrän två år efter medlems inträde i föreningen.

Till utträdande medlem återbetalas ej de avgifter han till föreningen erlagt.

Så snart föreningens förbindelser till statens egnahemslånefond det medgiva, må föreningsmedlemmar, som så önska, kunna utträda utan vederlag. Beslut härom skall fattas på föreningsammanträde. Om härvid flera, än som tillåtas kan, begära utträde, hava de medlemmar, som icke äro egnahemsbyggare, företräde, och i övrigt må lotten bestämmas.

§ 8. Överlåtelse av andel i föreningen må ske, om efter skriftlig ansökan därom till styrelsen den föreslagna nye medlemmen befinnes vederhäftig för den förbindelse han skall ingå och i övrigt kan av föreningen godkännas. Vederhäftigheten skall styrkas genom bevis från offentlig myndighet.

§ 9. Om någon brister i fullgörandet av sina skyldigheter till föreningen, må styrelsen bestämma om de åtgärder, som skola vidtagas.

§ 10. Föreningens styrelse skall utgöras av fem medlemmar och väljas för två år. Av den vid första styrelsevalet valda styrelsen avgå vid närmaste ordinarie sammanträde efter lottnings två personer, varefter vart annat år avgå tre och vart annat år två styrelseledamöter. I stället för sålunda avgående väljes varje år vederbörligt antal. Dessutom utses årligen tre suppleanter för ett år i sänder.

§ 11. Styrelsens medlemmar fördela sig emellan göromålen och ansvara en för alla och alla för en för förvaltningen av föreningens angelägenheter.

Styrelsen må ej fatta beslut, om ej minst tre ledamöter eller suppleanter äro tillstädes. Beslut sker genom enkel pluralitet. Vid lika röster är ordförandens röst avgörande, utom vid val, då lotten bestämmer utgången.

§ 12. Föreningens firma tecknas av styrelsens ordförande, sekreterare och kassör gemensamt.

§ 13. På ordinarie årsmötet väljas två revisorer samt två suppleanter för ett år i sänder.

§ 14. Räkenskaperna avslutas för kalenderår och skola till revisorerna för granskning överlämnas före den 1 Februari.

§ 15. Ordinarie årssammanträde hålles varje år under Februari månad.

Styrelsen sammankallar till extra sammanträde, då den så finner nödigt eller då minst en tiondel av föreningens medlemmar skriftligen det fordrar för visst uppgivet ändamål.

Kallelse till sammanträde sker genom annons i Eskilstuna stads allmänna tidningar en gång och minst 8 dagar före mötet. I samma tidningar offentliggöras även andra meddelanden till föreningens medlemmar.

§ 16. Vid sammanträde har varje medlem, som fullgjort sina förbindelser, en röst för varje andel han äger.

§ 17. All årsvinst, som kan uppstå av föreningens verksamhet, skall avsättas till en reservfond, och under föreningens bestånd får ingen som helst vinstutdelning ske till medlemmarna.

§ 18. Stadgeändringsförslag skola vara inlämnade till styrelsen senast fjorton dagar före den 1 Februari.

I händelse föreningen undfår statslån från egnahemslånefonden är ändring i stadgarna i något av de avseenden, varom § 2 i kungl. kungörelsen den 17 Juni 1904 förmåler, icke giltig, med mindre Kungl. Maj:t till ändringen lämnat medgivande.

§ 19. Om föreningen upplöses må av dess tillgångar ej till medlemmarna utbetalas mera än som motsvarar de inbetalade insatserna. De tillgångar, som kunna återstå, överlämnas till Eskilstuna stad för användning till något allmängagneligt ändamål.

§ 20. I övrigt gäller till efterrättelse vad som är stadgat i lagen om föreningar för ekonomisk verksamhet av den 28 Juli 1895.

Undertecknade, ledamöter i styrelsen för Föreningen Hem och Jord utan personlig ansvarighet, intyga riktigheten av ovanstående stadgar, vilka vid sammanträde den 12 Oktober 1907 blivit behörigen antagna.

Eskilstuna den 18 Oktober 1907.

C. A. von Friesendorff.

David Lindholm. Carl Ekman. A. Edling. K. M. Ericson.

Föreningen Hem och Jord utan personlig ansvarighet har denna dag blivit härstädes registrerad, intygas.

Nyköping i landskansliet den 19 Oktober 1907.

Ex officio:
W. Fahlerantz.

Undertecknad inträder härmed i Föreningen Hem och Jord u. p. a. och förbinder sig till ansvarighet för lott.....

Eskilstuna den

Bilaga 2.

Berättelse avgiven av Styrelsen för Föreningen Hem och Jord u. p. a. till årsmötet i Februari 1917.

Föregående år, som var föreningens nionde verksamhetsår, erhöi föreningen i statslån 6,000 kr.

Dessa medel ha fördelats till följande bostadslån:

B. L. 90. Vagnsavsynaren L. V. Löwing, 2,500 kr.

B. L. 91. Läsarbetaren J. H. Pettersson, 1,800 kr.

B. L. 92. Faktoriarbetaren K. G. Johansson, 1,700 kr.

I ett fall, då lägenhet bytt ägare, har lånet transporterats på den nye ägaren. För i år har styrelsen icke sökt egnahemslån, då, trots upprepad annonsering, ingen sökande, vars kostnadsförslag kunnat godkännas, anmält sig.

Följande tablå ger en översikt över föreningens ekonomiska läge:

Sedan till kassabehållningen vid 1916 års slut, som utgjorde	15,497: 96	
lagts obetalda räntor och amorteringar	702: 28	16,200: 24
så skall härav betalås:		
i ränta till staten	7,619: 46	
i amortering	4,041: 04	11,660: 50
Återstoden utgör		4,539: 74
Till i Eskilstuna sparbank inestående medel	3,426: 50	
lägges denna återstod	4,539: 74	
ävensom inventarievärdet	50: —	8,016: 24
Dragas härifrån ännu icke utbetalda statslåne-medel	3,500: —	
samt vad som tillhör F. A. Andersson	11: 90	
och Chr. Larsson	8: 50	3,520: 40
så återstår		4,495: 84
eller nuvarande överskott.		
Vid 1915 års slut var behållningen	3,785: 69	
och har ökats till nämnda belopp med årets vinst	710: 15	4,495: 84
Skulden till staten utgjorde den 31 dec. 1915		210,681: 42
Härtill kommer årets statslån		6,000: —
		216,681: 42
Under år 1916 har inbetalts till staten (utom i förra årets översikt upptagne 56: 71, som inlevererats i samband med återbetalningen av n:o 40 Lundbergs lån)		3,862: 89
Återstod vid årets slut		212,818: 53
Nyssnämnda skuld till staten motsvaras av följande fordran hos låntagare	209,318: 53	
Ännu ej utbetalda lånemedel	3,500: —	212,818: 53

Eskilstuna den 23 Februari 1917.

Styrelsen för Föreningen Hem och Jord u. p. a.

C. A. von Friesendorff. Gottfrid Carlsson. David Lindholm.
K. M. Ericzon. A. Edling.

Undertecknade, utsedda att granska föreningen Hem och Jord's förvaltning och räkenskaper för år 1916, få härmed efter fullgjort uppdrag avgiva följande

Revisionsberättelse.

Föreningens behållning från år 1915 utgjorde:

Å sparkasseräkning i olika banker	11,791: 92	
Eskilstuna Sparbank, riksfonten	2,672: 42	
Fordringar hos lånt., kapital	210,738: 13	
» » » ränta och amortering	685: 40	
Inventarier	50: —	
Fordran hos Statskontoret på grund av överleverans	53: 74	
		225,991: 61
Då den av låntagarna under år 1915 verkställda amortering, kr. 3,919: 60, här ovan ej avräknats från föreningens fordran hos låntagarna, bör behållningen minskas med.....		
		3,919: 60
		<u>222,072: 01</u>

Inkomsterna hava utgjort:

Ränta å föreningens i banker innestående medel	477: 95	
Ränta å riksfonten	154: 08	
Överbetalning till följd av öresdelning	0: 28	
Räntor å utlämnade lån	7,038: 41	
Amortering å d:o	3,785: 81	
Räntor, förfallna, men ej inbetalda	447: 05	
Amortering, d:o	255: 23	
Förvaltningsbidrag	1,081: 11	
Föreningsavgifter	7: —	
Årets statslån	6,000: —	19,426: 92
		<u>Summa Kr. 241,318: 93</u>

Utgifterna hava uppgått till följande belopp:

Omkostnader, skrivmateriel, annonser, porton, trycksaker m. m.	111: 26	
Hyra och städning	115: —	
Styrelsearvode	600: —	
Revisorsarvode	50: —	
Räntor till Kungl. Statskontoret	7,584: 50	
Amortering till d:o	3,862: 90	12,323: 66

Föreningens behållning till 1917:

Statslånemedel innestående i Nordiska Kreditbanken å deposition	3,500: —	
Innestående å Nordiska banken	1,332: 84	
» i Rekarne härads sparbank	10,665: 12	
» i Eskilstuna stads sparbank, riksfonten	3,426: 50	
		<u>Transport 12,323: 66</u>

	Transport	12,323: 66
Fordran hos låntagarna, enligt revers	209,318: 53	
D:o förfallna, men ej inbetalda räntor	447: 05	
D:o d:o amorteringar	255: 23	
Inventariet till bokfört värde	50: —	228,995: 27
	<u>Summa Kr.</u>	<u>241,318: 93</u>

Föreningens ställning den 31 December 1916:

Debet:

Skuld till Kungl. Statskontoret, kapital.....	212,818: 53	
D:o ränta	7,619: 46	
Låntagarnas amortering under året	4,041: 04	
Förskottsamortering.....	20: 40	
Föreningens riksfond	3,426: 50	
Ej disponerad vinst.....	513: 27	
Vinst för 1916 kr. 710: 15, därav i riksfonden ingått kr. 154: 08	556: 07	228,995: 27
	<u>Summa Kr.</u>	<u>228,995: 27</u>

Kredit:

Ovanstående behållning	228,995: 27
	<u>Summa Kr.</u> 228,995: 27

Vi hava tagit del av Styrelsens protokoll och granskat såväl räkenskaper som föreningen tillhörande värdehandlingar och inventarier, därvid allt befunnits i synnerligt god ordning och utan anledning till anmärkning, varför vi hemställa att årsmötet måtte bevilja Styrelsen och räkenskapsföraren full och tacksam ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar.